

Mester Tamás Gáborné - Ildikó
Család- és gyermekvédelem szakos pedagógus

Cél:

- ☞ a veszélyeztetett tanulók kiszűrése, a veszélyeztető okok feltárása, a szükséges intézkedések kezdeményezése;
- ☞ a veszélyeztetett tanulók folyamatos figyelemmel kísérése, a szükséges szolgáltatásokhoz, ellátásokhoz való hozzáférés elősegítése;
- ☞ a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek intézményes ellátásának, az iskola valamennyi szolgáltatásához való hozzáféréseinek figyelemmel kísérése
- ☞ segítségnyújtás a rendszeres iskolába járás, valamint a tanulmányi kötelezettség teljesítésének elősegítése érdekében
- ☞ Első jelzőrendszer: az iskolai szociális segítő, illetve a család- és gyermekjóléti szolgálat felé

JOGSZABÁLYI HÁTTÉR:

- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
Hatály: 2019.IX.1. - 2019.XII.31.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.TV×hift=20190901>
- 1991. évi LXIV. törvény a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99100064.TV>
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV×hift=20190901>
Hatály: 2019.IX.1. - 2019.XII.31.
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800015.NM>
„Óvodai és iskolai szociális segítő szolgáltatás”
§ Az Nmr. 25. és 26. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:
„25. § (1) Az óvodai és iskolai szociális segítő szolgáltatás a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a szociális segítő munka eszközeivel támogatást nyújt a köznevelési intézménybe járó gyermeknek, a gyermek családjának és a köznevelési intézmény pedagógusainak.”
2018. szeptember 1.-től folyamatosan kell biztosítani a köznevelési intézményekben a szociális munkát.

EGYÉB GYERMEKVÉDELMI SEGÉDLET:

- Útmutató az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez és gyakorlathoz az iskolában
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/efop194/E194_utmutato_ovoda_190710.pdf
- 2/2018. (I. 18.) EMMI rendelete a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (Nmr.) módosításáról.
Magyar Közlöny, 2018. évi 6. szám (2018. január 18.)
<http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK18006.pdf>
- EMMI 2018. augusztus
Szakmai ajánlás az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez
http://szocialisportal.hu/documents/10181/175866/SZAKMAI+AJANLAS_ovodai_iskolai_szocialis_segites.pdf/91263d6b-4048-7676-cb20-371fcb6d3d8f
- EMMI 2018. augusztus
Gyakori kérdések az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez
http://szocialisportal.hu/documents/10181/175866/GYIK_ovodai_iskolai_szocialis_segito_tevékenyseghoz.pdf/6eb22ea0-ad0f-90c1-e0e3-5a5e17ffc832
- MAGYARORSZÁG DIGITÁLIS GYERMEKVÉDELMI STRATÉGIÁJA 2016.
<https://www.kormany.hu/download/6/0e/c0000/Magyarorsz%C3%A1q%20Digit%C3%A1lis%20Gyermekv%C3%A9delmi%20Strat%C3%A9gi%C3%A1ja.pdf>

Gyermekvédelmi probléma célja:

- elsősorban a prevenció - megelőzés
- illetve a már bajba jutott, nehéz helyzetbe került gyerek, tanuló segítése

A preventív, problémamegelőző gyermekvédelem

- a család mellett a nevelési-oktatási intézmények, mint elsődleges jelzőrendszer közvetlen és indirekten egyaránt hozzájárulhatnak ahhoz, hogy megakadályozzák, csökkentsék a veszélyeztető tényezőket, képessé tegyék a kiskorúakat arra, hogy felismerjék, kikerüljék a nehéz helyzeteket, képessé váljanak az egyes problémákkal való eredményes megküzdésre

1. Az elsődleges prevenció feladata:

- az egészségtudatos magatartás kialakításának támogatása
- az egészséges táplálkozás, mozgás
- a szexuális életre való nevelésre
- a bűnmegelőzés
- a drogprevenció (hogyan ne váljunk áldozattá, illetve elkövetővé, miképpen tudunk nemet mondani veszélyes helyzetekre)
- a közlekedéstudatos magatartás kialakítása

2. A másodlagos - szekunder prevenció célja a korai stádiumban lévő esetek gyors, hatékony megoldása**3. A harmadlagos - terciér prevenció célkitűzései** között szerepel a már elszenvedett veszélyeztetett helyzet, probléma további károsító hatásainak, következményeinek csökkentése.

Forrás: http://www.eltereader.hu/media/2015/11/Tanar_leszek_READER.pdf

A prevenció - megelőzés pedagógusként:

- elsődleges prevenció (az egészség, a személy általános védelme és támogatása)
- a problémák megelőzése a legfőbb cél
- a mentális jólét
- a környezeti biztonság megőrzése és erősítése

A szociális segítő végzettsége¹

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/efop194/E194_utmutato_ovoda_190710.pdf

*Az óvodai és iskolai szociális segítő munkakör betöltéséhez szükséges, jogszabályban meghatározott végzettségek a következők:*²

- felsőfokú szociális szakképzettség (általános szociális munkás, szociális munkás, okleveles szociális munkás, okleveles egészségügyi szociális munkás, szociális szervező, szociálpolitikus, okleveles szociálpolitikus, okleveles szociálpedagógus, szociálpedagógus);
- iskolai szociális munkás;
- család- és gyermekvédő tanár, család- és gyermekvédő pedagógus,
- *család- és gyermekvédelem szakos pedagógus;*

¹ OKTATÁSI HIATAL: EFOP-1.9.4-VEKOP-16-2016-00001 KÓDSZÁMÚ KIEMELT PROJEKT Útmutató az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez és gyakorlathoz az ÓVODÁBAN: Az útmutató lezárásának dátuma: 2019. 06. 20.

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/efop194/E194_utmutato_ovoda_190710.pdf

² 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet – II. melléklet Képesítési előírások a gyermekjóléti és gyermekvédelmi személyes gondoskodás egyes formáiban dolgozók részére 126. oldal

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról:³**II. Fejezet
Alapvető jogok és kötelességek
Gyermekek jogok**

6. § (1) * A gyermeknek joga van a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, egészséges felnevelkedését és jólétét biztosító saját családi környezetében történő nevelkedéshez.

(2) A gyermeknek joga van ahhoz, hogy segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéséhez, valamint önálló életvitelének megteremtéséhez.

(2a) * A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek joga van ahhoz, hogy fokozott segítséget kapjon a fejlődését hátráltató körülmények leküzdéséhez és esélyeinek növeléséhez.

(3) A fogyatékos, tartósan beteg gyermeknek joga van a fejlődését és személyisége kibontakozását segítő különleges ellátáshoz.

(4) A gyermeknek joga van ahhoz, hogy a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön.

(5) * A gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vehető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak.

(5a) * A gyermeknek joga van ahhoz, hogy a védelme érdekében eljáró szakemberek -különösen a gyermek bántalmazásának felismerése és megszüntetése érdekében - egységes elvek és módszertan alkalmazásával járjanak el.

(6) * A gyermeknek joga van ahhoz, hogy a médiában fejlettségének megfelelő, ismeretei bővítését segítő, a magyar nyelv és kultúra értékeit őrző műsorokhoz hozzáférjen, továbbá hogy védelmet élvezzen az olyan káros hatásokkal szemben, mint a gyűlöletkeltés, az erőszak és a pornográfia.

7. § (1) A gyermek szüleitől vagy más hozzátartozóitól csak saját érdekében, törvényben meghatározott esetekben és módon választható el. A gyermeket kizárólag anyagi okból fennálló veszélyeztetettség miatt nem szabad családjától elválasztani.

(2) * A gyermeknek joga van - örökbefogadó családban vagy más, családot pótló ellátás formájában - a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodást helyettesítő védelemhez. A gyermek átmeneti gondozását és otthont nyújtó ellátását elsősorban befogadó szülőnél kell biztosítani. A tizenkét év alatti gyermek befogadó szülőnél történő elhelyezésétől kizárólag akkor lehet eltekinteni, ha

a) a tartósan beteg, súlyosan fogyatékos gyermek befogadó szülőnél történő elhelyezése nem áll a gyermek érdekében, vagy arra állapota miatt nincs lehetőség,

b) a testvéreket nem lehet együttesen a befogadó szülőnél elhelyezni vagy más okból szükséges az intézményes elhelyezés biztosítása, vagy

c) a gyermekek átmeneti gondozása esetén az intézményes elhelyezést a szülő, más törvényes képviselő kéri és az nem ellentétes a gyermek érdekével.

(3) A gyermek helyettesítő védelme során tiszteletben kell tartani lelkiismereti és vallásszabadságát, továbbá figyelemmel kell lenni nemzetiségi, etnikai és kulturális hovatartozására.

(4) * Ha törvény másként nem rendelkezik, a gyermeknek a szülő felügyeleti joga megszűnése esetén is joga van származása, vér szerinti családja megismeréséhez és - a vér szerinti család beleegyezése mellett - a kapcsolattartáshoz.

(5) A gyermeknek joga van ahhoz, hogy mindkét szülőjével kapcsolatot tartson abban az esetben is, ha a szülők különböző államokban élnek.

8. § (1) A gyermeknek joga van a szabad véleménynyilvánításhoz, és ahhoz, hogy tájékoztatást kapjon jogairól, jogai érvényesítésének lehetőségeiről, továbbá ahhoz, hogy a személyét és vagyonát érintő minden kérdésben közvetlenül vagy más módon meghallgassák, és véleményét korára, egészségi állapotára és fejlettségi szintjére tekintettel figyelembe vegyék.

(2) A gyermeknek joga van ahhoz, hogy az őt érintő ügyekben az e törvényben meghatározott fórumoknál panasszal éljen.

(3) A gyermeknek joga van ahhoz, hogy alapvető jogai megsértése esetén bíróságnál és törvényben meghatározott más szerveknél eljárást kezdeményezzen.

³ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.TV>

9. § (1) * A nevelésbe vett gyermek joga különösen, hogy életkorához, egészségi állapotához, fejlettségéhez, valamint egyéb szükségleteihez igazodóan

a) * állandóságot, érzelmi biztonságot nyújtó teljes körű ellátásban, gondozásban, - nemzetiségi, etnikai és vallási hovatartozását figyelembe vevő - megfelelő nevelésben, oktatásban és érdekei érvényesítésére megfelelő törvényes képviselőben részesüljön,

b) * gondozási helyének megváltoztatását, gyermekével vagy testvéreivel való együttes elhelyezését kezdeményezze,

c) felzárkóztató, tehetségfejlesztő programokon és érdeklődésének megfelelő szabadidős foglalkozásokon vegyen részt,

d) vallási vagy lelkiismereti meggyőződését szabadon megválassza, kinyilvánítsa és gyakorolja, valamint hit- és vallásoktatásban vegyen részt,

e) véleményt nyilvánítson a részére biztosított nevelésről, oktatásról, ellátásról, a személyét érintő kérdésekben meghallgassák, tájékoztassák,

f) érdekei képviselőjére gyermekönkormányzat létrehozását kezdeményezze,

g) támogatást kapjon gondozójától, törvényes képviselőjétől családi környezetébe való visszatéréséhez,

h) családi környezetébe való visszatérését kezdeményezze,

i) személyes kapcsolatait ápolhassa,

j) * a személyes tulajdon szokásos tárgyaihoz fűződő jogait gyakorolhassa,

k) * utógondozásban részesüljön.

(2) Ha az (1) bekezdés i) pontja szerinti jog gyakorlása a gyermek személyiségfejlődését hátrányosan befolyásolja, a szülő vagy más kapcsolattartásra jogosult közeli hozzátartozó kapcsolattartási joga az e törvényben foglaltak szerint korlátozható, megvonható vagy szüneteltethető.

(3) * A speciális gyermekotthonban vagy gyermekotthon speciális csoportjában elhelyezett gyermeket - helyzetére való tekintettel - fokozott védelemben kell részesíteni.

(4) * A speciális gyermekotthonban elhelyezett gyermek

a) egészségügyi ellátására, személyisége korrekációjához szükséges terápiára az állapotának megfelelő és a többi gyermek biztonságát védő módon, továbbá

b) gondozása és nevelése során jogait, személyes szabadságát korlátozó intézkedés alkalmazására csak feltétlenül indokolt esetben önmaga vagy mások veszélyeztetése esetén kerülhet sor.

10. § (1) A gyermek kötelessége különösen, hogy

a) gondozása és nevelése érdekében szülőjével vagy más törvényes képviselőjével, gondozójával együttműködjön,

b) képességeinek megfelelően tegyen eleget tanulmányi kötelezettségének,

c) tartózkodjék az egészségét károsító életmód gyakorlásától és az egészségét károsító szerek használatától.

(2) * A gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátást, továbbá a javítóintézeti ellátást biztosító intézmények házirendje az e törvényben meghatározott keretek között, a gyermek, a fiatal felnőtt és a fiatalkorú életkorához, egészségi állapotához, fejlettségi szintjéhez igazodva állapítja meg a gyermek, a fiatal felnőtt és a fiatalkorú jogai gyakorlásának és kötelességei teljesítésének szabályait.

(3) * Az intézmény - a külön jogszabályban meghatározottak szerint elkészített - házirendjét az intézményben mindenki által jól látható helyen ki kell függeszteni, és gondoskodni kell annak megismertetéséről.

(4) * Helyettes szülői és nevelőszülői hálózat esetében a jogok gyakorlásának és a kötelességek teljesítésének alapvető szabályait a szervezeti és működési szabályzat tartalmazza.

Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.TV>